

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Заступник керівника
(проректор з науково-педагогічної роботи)

Микола АФАНАСЬЄВ

ЕКОНОМІКА
робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань **08 "Право"**
Спеціальність **081 «Право»**
Освітній рівень **перший (бакалаврський)**
Освітня програма **«Правове регулювання економіки»**

Вид дисципліни **базова**
Мова викладання, навчання та оцінювання **українська**

Завідувач кафедри економічної
теорії та економічної політики

Марина МАЦЕНКО

Харків
2020

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри *Економічної теорії та економічної політики*
Протокол № 1 від 25.08.2020 р.

Розробники:

Лісна І.Ф., к.е.н, доц. кафедри економічної теорії та економічної політики

Пивавар І. В., к.е.н., доц. кафедри економічної теорії та економічної політики

Пономаренко О. О., к.е.н., доц. кафедри економічної теорії та економічної політики

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Питання, які розглядаються у дисципліні “Економіка”, мають важливе значення для майбутнього фахівця, оскільки дозволяють розкрити механізм функціонування економічної системи на основі поєднання макро- і мікроекономічних теорій, концепцій, моделей, обґрунтованих світовою та вітчизняною наукою й апробованих економічною практикою. Навчальна дисципліна "Економіка" є систематизованим викладенням знань щодо питань економічні відносини у їхній єдності та взаємозв'язку з обмеженими продуктивними силами, політичними, ідеологічними й соціальними інститутами суспільства; а також економічні закони, що управляють суспільним виробництвом на всіх етапах його розвитку.

Актуальність вивчення дисципліни «Економіка» ґрунтується на необхідності ефективного правового регулювання вітчизняної соціально-економічної системи.

Мета навчальної дисципліни:

формування системи теоретичних знань щодо понятійно-категоріального апарату теоретичної економіки; ґрунтовне оволодіння сутністю економічних явищ і процесів; забезпечення базової фундаментальної теоретичної підготовки, необхідної для подальшого вивчення циклу економічних дисциплін; глибоке розуміння законів і основних тенденцій економічного розвитку суспільства; розкриття інструментів та механізмів функціонування економічного розвитку на основі його найбільш відомих світових моделей та стратегій.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	1
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	екзамен

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Географія	Всі дисципліни професійного та практичного циклу
Історія	
Математика	
Основи економіки	

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
Здатність визначати сутності й значення, цілі і результати економіки	Здатність використовувати сучасну методичку підрахунку макроекономічних показників
Вміння аналізувати основні моделі та концепції макроекономічної рівноваги	Здатність аналізувати показники виміру результатів функціонування національної економіки
Здатність використовувати інструменти і методи фіскальної та монетарної політики	Вміння досліджувати основні концепції та інструменти фіскальної та грошової політики держави
Здатність аналізувати механізм функціонування ринку праці.	Вміти визначати рівні зайнятості й безробіття
Здатність визначати економічний вибір та аналізувати поведінку споживача	Аналізувати ключові проблеми розвитку поведінки споживача
Здатність визначати закони попиту, пропозиції, економічну рівновагу	Вміти будувати моделі попиту та пропозиції, їх зміну під впливом цінових та нецінових факторів
Здатність аналізувати проблеми витрат	Вміти розраховувати витрати виробництва,

виробництва	проводити аналіз різних видів прибутку;
Вміння визначати специфіку економічних детермінант соціальної стратифікації	Вміти визначати рівновагу конкурентної фірми у короткостроковому та довгостроковому періоді, особливості монопольного ціноутворення у коротко- та довгостроковому періодах

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основні проблеми економіки

Тема 1. Економіка, як наука

1.1. Предмет, суб'єкти та об'єкт економіки. Макроекономіка як складова частина економічної теорії. Економічна система як об'єкт макроекономічного аналізу. Макроекономічні суб'єкти та їх взаємодія. Цілі та інструменти макроекономічної політики. Основні макроекономічні проблеми і суперечності. Місце макроекономіки в системі економічних наук.

1.2. Основні проблеми і основні поняття та показники економіки, їх взаємозв'язок. Агреговані макроекономічні показники і функціональні взаємозв'язки між ними. Роль держави у вирішенні основних макроекономічних проблем. Макроекономічна політика та її види. Фіскальна, монетарна, зовнішньоекономічна та соціальна політики. Результативність політики, її залежність від політичних факторів.

1.3. Макроекономічні показники в системі національних рахунків. Валовий внутрішній продукт (ВВП) та валовий національний продукт (ВНП). Методи обчислення ВВП. Тіньова економіка. Поняття ВВП, ВНП, їх співвідношення. Вимірювання ВВП та проблеми, що пов'язані з ним. Методи обчислення ВВП.

Тема 2. Макроекономічна модель країни.

2.1. Сутність сукупного попиту та основні фактори, що впливають на динаміку сукупного попиту. Сукупний попит, його відмінність від індивідуального попиту. Структура сукупного попиту. Споживчий попит. Інвестиційний попит. Попит держави.

2.2. Сукупна пропозиція та її динаміка. Короткострокова крива сукупної пропозиції. Зміна цін і реального ВВП на різних ділянках короткострокової кривої сукупної пропозиції. Довгострокова крива сукупної пропозиції.

2.3. Модель "сукупний попит – сукупна пропозиція" як базова модель економічної рівноваги. Рівноважний рівень цін. Рівноважний обсяг виробництва. Варіанти макроекономічної рівноваги. Ефект храповика.

2.4. Споживання і заощадження. Функція споживання. Споживання як функція доходу кінцевого використання. Функція заощадження. Середня схильність до споживання й заощадження.

2.5. Інвестиції та фактори інвестування. Визначення прибутковості інвестиційних проектів. Інвестиційна функція та її графік. Роль інвестицій в економіці.

Тема 3. Держава і економіка.

3.1. Сутність, цілі, інструменти і види фіскальної політики. Податкова система – основа фінансів: її функції, елементи, шляхи вдосконалення. Податкові надходження як основне джерело доходів держави. Прямі й непрямі податки та їх роль у наповненні бюджету.

3.2. Податково-бюджетний механізм як основний засіб здійснення фіскальної політики. Концепції збалансування державного бюджету. Вплив фіскальної політики та циклічних коливань, на державний бюджет. Бюджетний дефіцит: причини виникнення й економічні наслідки. Державне бюджетне обмеження. Циклічний та структурний дефіцити бюджету. Джерела дефіцитного фінансування. Емісійне й боргове фінансування бюджетного дефіциту.

3.3. Державний борг: причини, структура, наслідки. Економічні наслідки державного боргу. Ефект витіснення державою приватних інвестицій і тягар боргу для майбутніх поколінь. Методи управління державним боргом. Рефінансування. Реструктуризація. Боргові свопи. Списання боргу. Державний борг України та можливості його погашення.

3.4. Монетарна політика. Механізм функціонування грошового ринку. Грошова пропозиція та способи її вимірювання. Грошова маса і грошова база. Поняття ліквідності. Коефіцієнт монетизації. Попит на гроші й фактори, що його визначають. Модель попиту на гроші Баумоля-Тобіна.

3.5. Економічна динаміка. Сутність економічного зростання. Передумови й характерні риси сучасного економічного зростання. Джерела економічного зростання. Методи обчислення джерел економічного зростання. Науково-технічний прогрес. Джерела зростання економіки України. Темпи економічного зростання. Фактори, які стримують економічне зростання. Економічне зростання та економічний розвиток. Державне регулювання економічного зростання. Показники рівня економічного розвитку. Особливості економічного зростання в Україні.

Тема 4. Макроекономічна нестабільність: цикли ділової активності, безробіття, інфляція.

4.1. Ринок праці. Зайнятість і безробіття. Соціально-економічний зміст зайнятості і безробіття. Зайнятість і відтворення в перехідній економіці. Класифікація населення за системою МОП. Попит і пропонування на ринку праці. Рівноважне безробіття. Види, показники та наслідки безробіття. Класична теорія ринку праці. Кейнсіанська теорія ринку праці. Теорія гнучкого ринку праці. Економічні та соціальні наслідки безробіття. Закон і крива Оукена.

4.2. Державне регулювання зайнятості. Політика попиту та політика пропозиції у регулюванні ринку праці: переваги й ефективність. Соціальний захист безробітних. Макроекономічні засади політики зайнятості. Причини безробіття серед молоді. Особливості ринку праці та стан безробіття в Україні. Зайнятість населення у сфері туризму: досвід зарубіжних країн і уроки для України.

4.3. Інфляція: сутність, причини, основні види. Кейнсіанська та монетарна концепції щодо причин інфляції. Темп інфляції та методи його обчислення. Види інфляції залежно від її темпів. Очікувана та неочікувана інфляція за теоріями адаптивних та раціональних очікувань. Види інфляції за джерелами виникнення: інфляція попиту, інфляція витрат та їх графічна інтерпретація. Соціально-економічні наслідки передбачуваної та непередбачуваної інфляції. Взаємозв'язок безробіття та інфляції. Крива Філіпса у коротко- та довгостроковому періоді. Стагфляція.

4.4. Макроекономічна політика у відкритій економіці. Механізм зовнішньоекономічної політики. Інструменти зовнішньоторговельної політики. Іноземне інвестування. Порівняльна та абсолютна перевага. Платіжний баланс: його сутність та основні складові. Типові компоненти платіжного балансу. Класифікація статей платіжного балансу та їх взаємозв'язок. Платіжний баланс України. Валютний курс. Реальний і номінальний валютні курси. Вплив інфляції на номінальний валютний курс. Види валютних курсів. Попит та пропозиція валюти. Міжнародні системи валютних курсів.

Змістовий модуль 2. Суб'єкти та об'єкти економічних відносин на мікрорівні.

Тема 5. Теорія поведінки споживача

5.1. Еволюція та сучасний зміст мікроекономіки. Суб'єкти та об'єкти економічних відносин на мікрорівні. Нормативна і позитивна мікроекономіка. Основні принципи і методи вивчення мікроекономічних явищ і процесів. Сучасний інструментарій мікроекономічного аналізу. Взаємозв'язок мікроекономіки з іншими дисциплінами.

5.2. Корисність. Криві байдужості: сутність, особливості побудови та взаємозв'язок із корисністю товару. Поняття корисності. Сукупна та гранична корисність. Функція корисності. Закон спадної граничної корисності економічного блага. Процес споживання та динаміка зміни

сукупної та граничної корисності. Уподобання споживача. Побудова кривих байдужості. Карта кривих байдужості. Властивості кривих байдужості. Окремі випадки кривих байдужості. Поняття взаємозамінних благ, взаємодоповнюючих благ, нейтральних благ, благ із від'ємною корисністю.

5.3. Реакція споживача на зміну цін товарів. Крива "ціна-споживання". Побудова кривої індивідуального попиту споживача. Поняття звичайних товарів і товарів Гіффена.

5.4. Ефект заміни та ефект доходу як основа побудови функції індивідуального попиту на благо в ординалістській теорії корисності. Вплив ефектів за Слуцьким та за Хіксом. Рівняння Слуцького. Взаємодія ефектів заміни та доходу. Прийняття рішень у ситуаціях із ризиком. Невизначеність та економічний ризик. Умови схильності та несхильності споживача до ризику.

Тема 6. Теорія попиту та пропозиції. Ринкова рівновага.

6.1. Попит та основні фактори, що впливають на динаміку попиту. Ринковий попит як сума індивідуальних попитів (означення, побудова графіків). Зміна попиту та зміна обсягу попиту, фактори зміни (економічний, алгебраїчний, графічний аналіз).

6.2. Пропозиція та основні фактори, що впливають на динаміку пропозиції. Ринкова пропозиція. Зміна пропозиції та зміна обсягу пропозиції, фактори зміни (економічний, алгебраїчний, графічний аналіз). Взаємодія попиту та пропозиції.

6.3. Ринкова рівновага. Ринкова ціна та ціна рівноваги, обсяг рівноваги. Механізм встановлення ринкової рівноваги (паутиноподібна модель). Вплив зміни попиту та пропозиції на рівновагу, взаємодія змін попиту та пропозиції. Виграш споживача та виробника. Практичне застосування аналізу рівноваги: встановлення мінімуму заробітної плати, межі цін, податки, квоти та тарифи, державний та приватний сектор.

6.4. Еластичність попиту. Поняття "еластичності" для загального випадку. Концепція еластичності взаємопов'язаних показників. Основні властивості еластичності. Чинники цінової еластичності, особливості їх впливу.

6.5. Еластичність пропозиції. Фактори впливу на еластичність пропозиції. Еластичність пропозиції за власною ціною блага, еластичність пропозиції за цінами факторів виробництва. Еластичність туристичного попиту і пропозиції.

Тема 7. Виробництво продукції та витрати.

7.1. Підприємство як суб'єкт ринкових відносин: мотивація поведінки, економічна організація та основні види вибору. Фактори виробництва та їх класифікація. Економічні періоди функціонування фірми та множина можливих комбінацій ресурсів. Миттєвий, коротко- та довгостроковий періоди функціонування підприємства. Мотивація поведінки фірми. Мотивація поведінки туристичного підприємства.

7.2. Виробнича функція зоднією змінною. Закон спадної продуктивності змінного фактора виробництва. Поняття та параметри виробничої функції. Виробнича функція як економічна модель технології, способи побудови виробничої функції (табличний, алгебраїчний, графічний). Основні властивості виробничих функцій.

7.3. Поняття і види витрат. Витрати виробництва у короткотерміновому та довготерміновому періоді. Концепції витрат виробництва. Економічний та бухгалтерський підходи до визначення витрат. Альтернативні витрати. Явні та неявні; внутрішні та зовнішні витрати.

7.4. Сутність і види прибутку. Сутність прибутку. Функції прибутку. Теорії прибутку. Основні напрями використання прибутку. Бухгалтерський і економічний прибуток. Правило мінімізації витрат за умови заданого обсягу виробництва. Правило максимізації прибутку. Загальний, середній і граничний дохід. Сутність і вимірювання прибутку підприємства. Показники діяльності сучасних підприємств.

Тема 8. Теорія ринкових структур. Монопольна влада та її вимірювання.

8.1. Ринок досконалої конкуренції. Модель досконалої конкуренції та її характерні ознаки. Умови виникнення досконалої конкуренції. Характерні риси ринку досконалої конкуренції. Переваги і недоліки ринку досконалої конкуренції. Досконало конкурентна фірма та умови її функціонування.

8.2. Рівновага конкурентної фірми у короткостроковому та довгостроковому періоді. Типи поведінки фірми в умовах досконалої конкуренції: максимізація прибутку, мінімізація витрат, припинення виробництва (графічно).

8.3. Монопольний ринок. Модель чистої монополії та її характерні ознаки. Характерні ознаки недосконалої конкуренції. Визначення монополії. Природні, економічні, адміністративні та правові бар'єри монопольного ринку. Різновиди монополій: відкриті, закриті, природні. Двостороння монополія. Монопсонія. Диверсифікація виробництва. Монопольна влада. Джерела монопольної влади. Показники монопольної влади.

8.4. Особливості монопольного ціноутворення у коротко- та довгостроковому періодах. Монопольна ціна. Визначення монополістом ціни та обсягу виробництва (графічна, та алгебраїчна інтерпретація). 8.5. Ринок монополістичної конкуренції. Модель ринку монополістичної конкуренції та її характерні ознаки. Умови виникнення монополістичної конкуренції. Ознаки монополістичної конкуренції. Механізм монополістичної конкуренції.

8.5. Ціноутворення і визначення обсягів виробництва в умовах монополістичної конкуренції у коротко- та довгостроковому періодах. Максимізація прибутку. Короткотермінова та довготермінова рівновага фірми (графічна інтерпретація).

Методи навчання та викладання

При викладанні навчальної дисципліни доцільно використовувати: пояснювально-ілюстративний метод; метод проблемного викладу; евристичний метод; дослідницький метод.

Для активізації та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів застосовуються: проблемні лекції, дискусії, бесіди, презентації, ілюстрації, моделювання професійних ситуацій, кейс-стаді, дебати, мозкові штурми та індивідуальна дослідницька робота.

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту складати іспит, – 35 балів);

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу (максимальна сума – 40 балів; мінімальна сума – 25 балів).

Поточний контроль включає оцінювання студентів під час:

Лекцій – активна робота на парі (бали за кожен тему заняття – 1 та 2) за умови виконання студентом повного обсягу роботи на занятті та активної участі в обговорюванні питань теми. Загальна кількість балів – 12;

Практичні та семінарські заняття – активна робота на парі (бали за кожен тему заняття – 2 та 4) за умови виконання студентом повного обсягу роботи на занятті та активної участі в обговорюванні питань теми. Загальна кількість балів – 22

Форми поточного оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

Поточна контрольна робота. Протягом семестру студенти пишуть 2 поточні контрольні роботи. Максимальна оцінка за кожен поточну контрольну роботу – 2 бали. Максимальна кількість балів за обидві поточні контрольні роботи – 4;

Колоквіум. Протягом семестру студенти пишуть 2 колоквіуми. Максимальна оцінка за кожен з колоквіумів – 7 балів. Максимальна кількість балів за обидва колоквіуми – 14. Перший

колоквіум включає теми 1-4, а другий колоквіум – теми 5-8. Структура колоквіуму: 1) два теоретичних питання (максимальна оцінка за кожне творче завдання – 1,5 бали); два практичних завдання (максимальна оцінка за кожне завдання – 2 бали).

Самостійна робота:

Домашні завдання. Кожне домашнє завдання оцінюється в 2 бали за умови правильного виконання. Кількість домашніх завдань – 4, максимальна кількість балів за усі домашні завдання становить 8 балів.

Підсумковий контроль:

Формою підсумкового контролю є іспит. Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей. Кожен екзаменаційний білет складається із 5 практичних завдань (1 ситуаційне, 2 діагностичних та 2 евристичних).

Екзаменаційний білет включає:

1 завдання – ситуаційне: мах кількість балів – 6.

2 завдання – діагностичне: мах кількість балів – 7.

3 завдання – діагностичне: мах кількість балів – 8.

4 завдання – евристичне: мах кількість балів – 9.

5 завдання – евристичне: мах кількість балів – 10.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мах бал
Тема 1.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 1. Економіка, як наука.	Робота на лекції	1
	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань на взаємозв'язок макроекономіки з іншими науками та методи		
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної та наукової літератури за заданою тематикою.		

Тема 2.	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 2. Макроекономічна модель країни.	Робота на лекції	2
	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань на визначення методів та проблем вимірювання ВВП, а також ролі цінового	Активна участь в обговоренні питань теми.	4
			Домашнє завдання	2
			Поточна контрольна робота.	2
Самостійна робота				
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної та наукової літератури за заданою тематикою.			
Тема 3.	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 3. Держава і економіка.	Робота на лекції.	2
	Практичне заняття	Вирішення ситуаційних завдань щодо фіскальної і монетарної політики держави.	Активна участь в обговоренні питань теми.	4
			Домашнє завдання	2
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної та наукової літератури за заданою тематикою.			
Тема 4.	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 4. Макроекономічна нестабільність: цикли ділової активності, безробіття, інфляція.	Робота на лекції	1
	Практичне заняття	Вирішення проблемних питань щодо рівня і причин безробіття	Активна участь в обговоренні питань теми.	2
			Колоквіум	7
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної та наукової літератури за заданою тематикою.			
Тема 5.	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 5. Теорія поведінки споживача	Робота на лекції	1
	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань щодо аналізу поведінки споживача	Активна участь в обговоренні питань теми.	2
			Поточна контрольна робота	2
Самостійна робота				

	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної та наукової літератури за заданою тематикою.		
Тема 6.	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 6. Теорія попиту та пропозиції. Ринкова рівновага.	Робота на лекції.	2
	Практичне заняття	Опанування сутності таких важливих категорій як ринок, попит та пропозиція. Вирішення практичних завдань щодо механізму функціонування ринку та дотримання його законів	Активна участь в обговоренні питань теми.	4
			Домашнє завдання	2
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної та наукової літератури за заданою тематикою.			
Тема 7.	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 7. Виробництво продукції та витрати.	Робота на лекції.	2
	Практичне заняття	Вирішення ситуаційних завдань щодо розрахунку прибутку	Активна участь в обговоренні питань теми.	4
			Домашнє завдання	2
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної та наукової літератури за заданою тематикою.			
Тема 8.	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 8. Теорія ринкових структур. Монопольна влада та її вимірювання.	Робота на лекції.	1
	Практичне заняття	Опанування характерних рис та особливостей ціноутворення різних моделях ринку	Активна участь в обговоренні питань теми.	2
			Колоквіум	7
Самостійна робота				

	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної та наукової літератури за заданою тематикою.		
Іспит				40

Рекомендована література

Основна

1. Бріль М.С. Макроекономічний аналіз: навчальний посібник для студентів спеціальності 051 «Економіка» / укл. М.С. Бріль, О.М. Кліменко, М.А. Мащенко, Н.І. Шифріна, І.В. Пивавар. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 331 с.
2. Клименко Е. Н. Макроэкономика : учеб. пособ. для самостоятельного изучения учебной дисциплины / Е. Н. Клименко, О. Н. Крюкова, М. С. Бриль. – Харьков : ХНЭУ им. С. Кузнеця, 2015. – 244 с.
3. Мікроекономіка : навч.-практ. посіб. для самостійного вивчення дисципліни / І. М. Колесніченко, А. В. Литвиненко та інші – Харків : ХНЕУ, 2013. – 335 с

Додаткова

4. Андрушкевич В.Н. Стійкий соціально-економічний розвиток як один із факторів економічної безпеки // Економіка фінанси і право . – 2015. – №7. – 2016 – С. 8 – 10.
5. Звирід Н.В. Кількісні методи аналізу впливу трудової міграції на соціально-економічний розвиток регіону // Статистика України . – 2010. – №4. – 2016 – С. 48-52.
6. Макроекономіка. Мультимедійний навчальний посібник / Бріль М.С., Кліменко О.М., Мащенко М.А., Пивавар І.В., Степаненко Н.О., Шифріна Н.І. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 705 с.
7. Малиновська О.А. Трудові мігранти та їхній внесок у соціально-економічний розвиток України [Текст] // Регіональна економіка . – 2017. – №3. – 2017 – С. 82 – 93.
8. Моліна О.В. Сталий соціально-економічний розвиток регіону: аналіз підходів та інструментів оцінки [Текст] // Регіональна економіка . – 2017. – №4. – 2010 – С. 25-32.
9. Політична економія: навчальний посібник [Електронний ресурс] / за заг. ред. канд. екон. наук, доцента М. С. Бріля. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 320 с.

Інформаційні ресурси

10. Сайт ПНС ім. С.Кузнеця. Сторінка курсу на платформі Moodle (персональна навчальна система). Розміщено: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7109>
11. Державна служба статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
12. Міністерство доходів і зборів України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://minrd.gov.ua/ru/>.
13. Міністерство фінансів України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.minfin.gov.ua/>.
14. Національний банк України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://bank.gov.ua>
15. Статистика України : науковий журнал. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: www.ukrstat.gov.ua.